

14-nji tema: **Türkmen Türkçesinde Makale ve Makale Örnekleri**
(Türkmen dilinde makala ve makala nusgalary)

Dersiň maksady:

- ✓ talyplara türkmen diliniň fonetik, morfologik we grammatik gurluş aýratynlyklaryny öwretmek;
- ✓ talyplara türkmen diliniň sözlük hazynasyny we semantik aýratynlyklary öwretmek;
- ✓ talyplara türkmen dilinde dürli temelar boýunça öz pikirlerini yzygiderli, logiki taýdan dogry beýan etmekligi öwretmek,
- ✓ talyplara türkmen diliniň dürs ýazuw düzgünlerini öwretmek;
- ✓ olara orfografik taýdan ýalňyşsyz beýan etmegiň tärlerini öwretmek;
- ✓ talyplaryň türkmen dilinde sözleýiş medeniýetini we ýazuw endiklerini hem-de başarnyklaryny ösdürmek;
- ✓ dersde türkmen dilini we edebiýatyny oňat öwretmek üçin talyplaryň özara işjeňligini ýola goýmak;
- ✓ türkmen dili we edebiýat sapaklarynda tehniki serişdelerden peýdalanmak;
- ✓ türkmen dili we edebiýaty dersleriniň üsti bilen talyplarda watansöýüjiligi, zähmetsöýerligi, agzybirliги, ahlaklylygy, ynsaplylygy, türkmen milli we dünýä gymmatlyklaryna buýsanç, gözellige söýgi duýgularyny terbiýelemek.

Dersiň wezipeleri:

- talyplaryň türkmen diliniň fonetik, morfologik we grammatik başarnyklaryny ösdürmek;
- talyplaryň sözleýiş dilini kämilleşdirmek;
- talyplaryň ýazuw we hatdatlyk endiklerini ösdürmek,
- talyplaryň sözlük üstünde özbaşdak işlerini kämilleşdirmek
- talyplaryň okama we düşünme ukyplaryny ösdürmek;
- talyplaryň gürrüň berme we ýazyp beýanetme endiklerini kämilleşdirmek;
- söz öwrenme endiklerini artdyrmak;
- terjime etme ukyplaryny ösdürmek...

Dersiň görnüşi:

- dilden düşündirme;
- ýazuwdan beýanetme;
- sorag-jogap arkaly berkitme;
- shemaly we tablisaly düşündirme;
- tehniki serişdeler arkaly düşündirme;
- ýumşuň kömegi bilen geçileni gaýtalama...
- öý işi tabşyрма...

Dersiň ýörelgeleri:

- ✚ türkmen filologiýasy baradaky bilimiň mazmuny bilen onuň beýan edilişinin bitewiligini gazanmak,
- ✚ türkmen diliniň beýleki dersler we durmuş bilen baglanyşygyny üpjün etmek;

✚ edeplilik, dogry sözlülük, ynsanperwerlik, yzygiderlilik, sylag-hormat we ýaş aýratynlyklara dogry gelmek.

✚ ders we durmuş, teoriýa we praktika gatnaşygy esasynda olaryň özara baglanyşygyny üpjün etmek...

Dersiň usullary:

- ❖ talyplaryň özbaşdak işleri we ýumuşlary barlag etmek;
- ❖ **ACTIV Studio** we **Power Point** maksatnamalaryndan peýdalanmak,
- ❖ türkmen filologiýasy boýunça öwredilýän temanyň prezentasiýasyny geçirmek,
- ❖ diliň grammatik kategoriýalary bilen baglanyşykly kynçylyklarda „**akyly sagady**“, “**akyly kompas**” “**akyly şejeräni**“ kömege çagyrmak,
- ❖ talyplaryň arasynda özara pikirlenme minutlaryny geçirmek;
- ❖ talyplaryň logiki yzygiderliligine, subut edijiligine ünsi güýçlendirmek;
- ❖ Dersde düşnükçiligi we aýdyňlygy üpjün etmek...

Dersiň görkezme esbaplary:

- okuw kitaplary,
- gepleşik gollanmalary,
- ýazdyrylan ylmy çeşmeler,
- usuly gollanmalar,
- ses ýazgylary,
- deňişli suratlar,
- tablisalar, çyzgylar,
- sözlükler,
- metbugat maglumatlary.

TÜRKMENLERDE SPORT SALLANÇAKDAN BAŞLANÝAR



2017-nji ýylda Türkmenistanyň Ankara şäherindäki ilçihanasy bilen Türkiýäniň Ýaşlyk we Sport baradaky ministrliginiň bilelikde guran ylmy maslahaty boldy. Döwlet adamlarynyň we köp sanly daşary ýurtly myhmanlaryň gatnaşan bu ylmy maslahatynda Türkmenistanyň paýtagty Aşgabat şäherinde geçirilen “5-nji Aziýa ýapyk binalarda we söweş sungaty oýunlary” tanadyldy. Şol amaly maslahatda eden çykyşymyzyň “Türkmenlerde sport sallançakdan başlanýar” diýen bölümini “Ata Watan Türkmenistan” žurnalynyň okyjylar köpçüligine hödürleýäris.

Türkmenleri ýakyndan tanamaýan adamlar ýa-da türkmen durmuşyna näbeletler üçin ylmy çykyşymyzyň bu bölümüne berlen at gaty geň bolup biler. Emma Türkmenistanda doglup, türkmenleriň arasynda ýaşap, olaryň milli döp-dessurlaryna, urp-adatlaryna belet bolan daşary ýurtly adamlara ýa-da başga halkyň wekillerine munuň geň-taňlygy ýokdur.

Türkmeniň sosial durmuşynyň, ýaşayyş medeniýetiniň we halk edebiýatynyň içinden eriş-argaç bolup geçýän sallançak hakynda gadymdan galan şeýle setirler bar:

*“Allan-allan allançak,
Akar suwlar bulançak,*

*Altmyş başly ak öýüň
Ýaraşygy sallançak...*

Türkmenlere mahsus bolan “*allan-allan*”, “*allan-allan etmek*”, “*allaý-allaý*”, “*allaý-allaý etmek*”, “*allalamak*” sözleri sallançaga bat berýän hüwdi bilen baglanyşyklydyr. Şonuň üçin oňa “*hüwdülemek*” hem diýilýär.

Hüwdi aslynda iň ilkinji milli şygrymyzdyr. Ony düzenem, hoşamaý owaz bilen bezänem türkmen enesidir. Başgaça aýdylanda, türkmenlerde şygry sungatynyň enelerden başlanýandygyna hüwdi şaýatlyk edýär. Ony diňlemedik türkmen ýok bolsa gerek.

Sallançagyň özboluşly owazy bardyr. Bu owaz hakynda-da türkmen ussat sazandalary tarapyndan ýörite milli owazyň döredilendiginden gürrüň edilýär. Has dogrusy, halk arasynda türkmenleriň meşhur sazandasy Mylly aganyň “Sallançak owazy” diýen sazy döredendigi aýdylýar. Elbetde, halk aýtsa, galp aýtmajakdygy bellidir.

Çaga terbiýesinde enäniň roly hakynda giňişleýin gürrüň etsek-de, bu meselede sallançagyň we hüwdüniň hyzmatyny ylmy esasyda henize çenli doly hem-de içgin öwrenip, halkymyza ýetirip bilmedik.

Hüwdi, ejelerimiziň, enelerimiziň, mamalarymyzyň nesilden-nesle galdyryp gelen milli mirasydyr. Köki gadymýete uzanýan bu miras hemişelik ýaşayan mirasa öwrülipdir. Türkmen enesiniň öz perzendi üçin söýgüdir mähir bilen ýugrumyny ýetiren we tüýs ýüreginden, giň göwnünden saýlap seçen senaly setirleridir. Sallançagyň hereketini öz mylaýym owazy bilen sazlaşdyryp, çagasynyň arkaýynlygyny, rahatlygyny üpjün edýän serişdesidir.

Sallançagy doly derňäp, içgin öwrenmek üçin, öňi bilen, deňeşdirilmegi göz önünde tutulýan türkmen we türk dilllerinde sallançaga berlen düşündiriş bilen tanşalyň:

Türkmen diliniň düşündirişli sözlüğünde “sallançak” sözüne iki sany düşündiriş berilýär: “1. *İçine ýaş çaga salnyp üwrenilýän enjam. 2. gepl. d. Hiňňildik, bat.*” Türk diliniň düşündirişli sözlüğünde sallançagyň ornuna ulanylýan “beşik” sözüne üç sany düşündiriş berilýär:

“1. *Süt çocuklarını yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir çeşit küçük karyola. (Süýt emýän çagalary ýatyrmaga we yralap uklatmaga ýaraýan tagtadan ýa-da demirden edilen kiçijik gapyrjak) 2. mec. Bir şeyin doğup geliştiği yer. (Bir zadyň dogup-dörän, önüp-ösen, meşhurlyga öwrülen ýeri) 3. sp. Yüz üstü yatışta, geriye bükülü ayak bileklerini ellerle kavrayarak karın üzerinde baş ve ayak yönünde sallanma (Ýüzin ýatyp, yza eplenen aýaklarynyň topuklaryny elleri bilen tutup, garnynyň üstünde kelle we aýaklarynyň ugru bilen süýşenekleme).”*

Berlen düşündirişlerden hem bilnişi ýaly, türkmen dilindäki “sallançak” hem, türk dilindäki “beşik” hem aňladýan esasy manysy boýunça kiçijik çagalar bilen baglanyşykly birmeňzeş hyzmaty ýerine ýetirýärler.

Ýöne gadymy gelip çykyşy we gurluşy taýyndan türkmen sallançagy türk beşiginden tapawutlanýar. Türk dilinde “beşik” üçin “sallamak” işligi ulanylýar, şol işligiň manysy şeýle düşündirilýär: “*düzenli bir biçimde ve hep aynı doğrultuda hareket ettirmek*” (birsydyrgyn biçimde we birmeňzeş ýagdaýda hereket etdirmek).

Aslynda her bir zadyň taryhynyň bolşy ýaly, türkmen sallançagyň hem taryhy bardyr. Ony geljekde düýpli derňäp, onuň häsiyetli aýratynlyklaryny doly hasaba alyp, halka we dünýä tanatmak türkmen alymlarynyň öňünde durýan jogapkärçilikli wezipeleriniň biridir. Çünki, sallançak türkmen milli we medeni mirasynyň aýrylmaz bir parçasydır.

Türkmen mamalarynyň, eneleriniň gürrüň berşine görä, sallançagyň gelip çykyşynda ýa-da başlangyjynda häzirki wagtdaky ýaly aňaç bolmandyr. Türkmen sallançagynda demir asla ulanylmandyr.

Üstesine-de, türkmen sallançagyny ýasamaklyga, gurnamaklyga erkek adamlar gatnaşmandyrlar.

Türkmen eneleri çagalarynyň sallançaklaryny öz elleri bilen eden keçe, kilim, palas, haly ýaly dokma önümleri bilen bezäpdirler. Dürli ýüňlerden egrip, ýüplükleriň birnäçesini bilelikde işip, çöp boýalar bilen reňkläp, sallançagyň ýörite ýüplerini taýýarlapdyrlar.

Türkmen eneleri yrym edip, öz çagalaryny ýaman nazardan gorap saklamak maksady bilen sallançaga dürli dogajyklar asypdyrlar.

Çaganyň başujy we aýagujy üçin ulanylýan, iki ýüpüň arasyna goýulýan taýajyklar halk arasynda mukaddes hasaplanylýan dagdan, sözen, yrgaý ýaly agaçlardan taýýarlanylýdyr.

Türkmen sallançagynyň kömegi bilen, bir tarapdan, çagalar hereketlendirilme ýoly bilen rahatlandyrylýan bolsa, beýleki bir tarapdan-da, çagalar sallançakdan başlap el, aýak, kelle, boýun, göwre, gysgaçasy, bedeni bilen baglanyşykly dürli hereketleri öwrenip başlaýarlar. Başgaça aýdylanda, çaganyň beden bilen baglanyşykly terbiýesiniň başlangyç döwri enäniň hüwdüsi bilen batlanýan sallançakdan gözbaş alýar.

Sallançak bilen baglanyşykly turuwbaşdan bellenişmeli we ilkinji nobatda hasaba alynmaly hereketleriň biri çaganyň ýerden ýokary galdyrylmagydyr. Ýokary derejä ýetirmek, beýgeltmek, belende çykarmak, ruhyny belende götermek ýaly häsiýetler türkmenlere mahsus bolan nusgalardyr. Türkmenler, çaga gezek gelende, gaty hamrakdyr. Penzendi başynyň täji hasaplap, ýokarda tutarlar. Başgaça aýdylanda, çaga sallançagyň kömegi bilen wagtyň belli bir bölegini, käwagtlarda gününň köp bölegini ýerden ýokarda geçirýär. Sallançaga salnyp, ýerden ortaça 40-50 sm ýokary galdyrylmagy türkmen çagasynyň geljekdäki durmuş hereketliligine türgenleşdirmegiň başlangyjydyr.

Şeýle hem sallançak çagany bat almaklyga taýýarlaýar, şol badyň tizligine endik etdirýär. Netijede, çaga ýuwaş-ýuwaş hereketliliğiň dürli görnüşlerine öwrenişýär. Onuň her bir görnüşine endik edip başlaýar.

Esasy meseläniň, sallançagy sport bilen baglanyşdyrmagyň ýa-da sözi sallançakdan başlamanyň özüne ýetesi ençeme sebäpleri bar. Geliň, olaryň käbiri bilen tanyş bolalyň.

Sallançak hereketiň we beden sazlaşygynyň merkezidir. Sallançak gymyldynyň, yrgyldynyň, gozganmagyň, mahlasý, dürli hereketleriň başlangyç merkezi hasaplanylýar. Garagumuň merkezinde ýerleşýän obada dünýä gözünü açan türkmen çagajygy özüne ömürboýy garaşýan hereketliliği hut şu ýerdäki ak öýüň törüni bezeýän, onuň mukaddesligi hasaplanýan sallançakdan öwrenýär.

Sallançagyň saýasynda çagalar dürli hereketlere endik etdirilýär, hereketiň tizligine öwrenişdirilýär, hereket sazlaşygy esasynda gerekli ynjalýk bilen üpjün edilýär, ýaşajyk beden bilen ony hereketlendiriji güýjüň arasynda özara ylalaşyk ýola goýulýar, mahlasý, heniz bekemedik beden ýuwaş-ýuwaş hereket bilen taplanyp, çeýeleşip ugraýar.

Sallançak we onuň şekil nusgalary hakynda. Eýsem, sallançagyň şekili nireden alyndyka? Türkmen eneleri geçmişde sallançagy şekil taýdan nämä meňzedip ýasadylarka? Dogrusy, biziň elimizde bu soraga kanagatlanarly jogap berip biljek anyk maglumatlarymyz ýok. Ýöne halk arasyndaky ýörgünli bolan gürrüňlerden, bu mesele babatda söhbetdeş bolan adamlarymyzyň aýdanlaryndan ugur alyp, sallançagyň şekiliniň nämä esaslanýandygy baradaky pikir boýunça anyk netijä gelmek mümkin däl.

Biri “*sallançak täze dogan aýa meňzedilen*” diýse, ýene biri “*ene garnyna, ene gujagyna meňzedilen*” diýýär. Biri “*öýe meňzedilen*” diýse, başga biri “*horjuna, torba meňzedilen*” diýýär. Başga biri “*şekilini bilemok,*

ýöne welin sallançak täze doglan çagajyga edilen ýörite öýjagazdygynyha bilýän” diýýär.

Balkan welaýatynyň Bereket etrabynda ýaşayan matematika mugallymy Düwlen Gardyýewden eşiden maglumatlarymyzy esas aldyk we sallançagyň şekili barada onuň aýdanlaryny ýerlikli hasapladyk. Ol hem türkmen sallançagynyň atyň arkasyna, bedewiň ýagrysyndaky çukurlyga meňzedilmegi baradaky garaýyşdyr. Tejribeli mugallymyň aýdyşyna görä, bu maglumaty oňa mamasy gürrüň beripdir. Onuň mamasy Bereket etrabyň Uzyn-suw obasynyň iň garry mamasy hasaplanylýan eken. 110 ýaşap dünýäden öten Amansoltan ejäniň gürrüňine salgylansaň, sallançagyň şekili münülyän atyň ýagrynyndaky çukuryňa meňzedilendigini ejesinden eşidipdir. Diňe gürrüňe esaslanýan deliliň neneňsi derejede dogrudygyny anyklamak aňsat däl.

Biz sallançagyň şekili baradaky gözleglerimizi ýene dowam etdirdik we dilden gürrüňiň ahyrky netijesini gözleglerimiziň soňunda ele geçiren suratymyz bilen sapmaklygy ýerlikli hasapladyk. Şeýlelikde, türkmen sallançagynyň şekili baradaky garry mamanyň gürrüňi bilen soňky surat arasynda ylmy baglanyşyk gurduk. Muňa has anyk göz ýetirmek üçin “vk.com/ene” diýen elektronik çeşmeden alnan türkmen suratkeşiniň elinden çykan sungat eserini içgin derňew etmekligi ýerlikli hasapladyk.



Deňeşdirmäniň gysgajyk we anyk netijesini aşakdaky deliller boýunça düşündirmek bolar:

Birinji delil: Türkmen sallançagynyň şekili hakykatdanam “*Tagt-y Süleýmandyr üsti bedewiň*” diýlip baha berlen bedewiň arkasyndaky özboluşly çukurjyga çalymdaş bolandygy meňzedilýän ýa-da deňeşdirilýän iki obýektiň (çallançak we at arkasy) ýanaşyk ýagdakdaýda, biri-biriniň ýakynynda göreniňde has anyk ýüze çykýar.

Ikinji delil: Çaganyň sallançaklyk döwrüniň at münmeklige, atoglan bolmaklyga taýýarlyk döwrüdir diýen pikiri ýöretmeklige bizde esas bar. Biziň bu garaşymyzy tejribeli suratkeş öz eserinde sallançakda ýatan çagajygyň eline gamçy tutdurmak bilen tassyklapdyr.

Üçünji delil: Halk arasyndaky gürrüňlere görä, garry eneler, mamalar sallançagy üwreýän döwründe ilki bilen “*Haýt, çüw! Haýt, çüw!*” diýen sözleri ulanyp, soňra hüwdi aýtmaga başlapdyrlar. Bu bolsa hakykatdan hem türkmen sallançagynyň at bilen baglanyşyklydygyna güwä geçýän nusgalaryň biridir.

Dördünji delil: Häzirki wagtda halkyň arasynda seýrek bolsa-da “*at arkasy*” diýen durnukly aňlatma ulanylýar. Unudylmaga başlan bu durnukly aňlatmanyň yzy köplenç gutlaglarda, ýagşy dileglerde duşýar. Munuň bir nusgasynda sözleýji diňleýjä “*At arkasy gutly bolsun!*” diýýär. Bu durnukly aňlatma täze maşyn, motosiklet, tigr ýaly münülýän zatlary alanlaryň eýelerine aýdylypdyr. Häzirki wagtda-da gepleşiklerde, halk arasynda bu durnukly aňlatma duş gelmek bolýar. Seýrek-de bolsa häzirki wagtda dilimizde ulanylýan bu aýtgý, belki gözbaşyny türkmeniň geljek nesliniň gadymdan bäri dowam edip gelýän we geljekde-de dowam etjek “*at arkasyndan*” – sallançakdan alandyr.

Sallançakdan soňky ilkinji hereket. Sallançakdan alnyp, ýüzin ýatyrylan çagajygyň ilkinji hereketlerinden biri-de *emeklemek* ýa-da *emedeklemek* hereketidir. Bu herekete çaganyň elleri, döşi, garmy we aýaklarynyň dyzlary işjeň gatnaşýar. Netijede çagajyk ýuwaş-ýuwaşdan öňe süýşenekläp başlaýar. Häzirki wagtda kabir döwletlerde çagalaryň emeklemek, emedeklemek boýunça ýaryşlary geçirilýär.

Sallançakdan soňky ikinji hereket. Bu hereket çaganyň ýerinden ýokaryk turmagy bilen baglanyşykly hereketdir.

Turmak... Ýerden ýokary galmak, çaganyň öz güýji bilen aýaklarynyň üstünde durmak bilen baglanyşykly hereketi. Başgaça aýdylanda, çaganyň emeklemekden, emedeklemekden soňky hereketlilik döwri...

Garaýşyny, pikirini söz bilen düşündirip bilmese-de, emekleýän, emedekleýän çagajygyň özboluşly maksadynyň bardygy, şoňa ymtylýandygy bellidir. Ynha, şolaryň biri, bar güýjüni bir ýere jemläp,

ýerinden turmak, ör-boýuna galmak... Türkmenler bu hereketiň manydyr mazmunyndan ugur alyp, ony ýörite adalga bilen atlandyrypdyrlar. Çaganyň şol döwürdäki hereketi bilen baglanyşykly häzirki wagtda dilimize “*turdy-turdy*”, “*turdy-turdy bolmak*” ýaly söz düzümleri hem giripdir.

Sallançakdan soňky üçünji hereket. Durmak... Ýokary turup, ýykylman, göwräni deňagramlylykda saklap bilmek. Käwagt “*turdy-turdy*” bilen garyşdyrylýan bu hereket aslynda “*turdy-turdy*” hereketiniň dowamydyr. Türkmenler muny-da işlik bilen atlandyrýarlar, başgaça aýdylanda, oňa “*durdy-durdy*” diýilýär. “*Durdy-durdy*” ýokary turan çaganyň öz deňagramlylygyny saklap, aýak ütüde durup bilmegi üçin aýdylýar. Onuň esasy maksady ýerinden ýokaryk turan çaganyň öz aýaklarynyň üstünde köp wagtlap durup bilme çydamllylygyny artdyrmakdyr.

Sallançakdan soňky dördünji hereket. Nobatdaky we soňky hereket *ýöremek* bilen baglanyşykly işlikdir. Türkmen diliniň çagalar bilen baglanyşykly sözlük hazynasynda muňa “*ýörjen-ýörjen*”, “*ýörjen-ýörjen bolmak*” diýilýär. Türkmen dilinde ýazylan eserlerde çagalaryň leksikasyna degişli köp sanly mysallara duş gelmek bolýar. Şolardan bir nusga bilen tanşalyň: “*Abdylmälik emir gyzjagazy sekiz-on aýlykka – durdy-durdy bolanda, soň ýörjen-ýörjen bolanda zamahşarlylary ýygnap toý berdi. Ol toýlaryň yzy üzülmedi.*” [Osman Ödäýew. Altynjan Hatyn. Roman. Birinji jilt, Aşgabat, 2012:28].

Çaga, sallançak, hereketlilik üçburçlugy... Bu üçburçlugyň merkezinde durup, çagalaryň leksikasy we gürrüni edilýän leksikanyň işliklerine degişli köp sanly sözleri ýygnamak mümkindir. Şol sözleriň käbir nusgalary bilen tanyşmak üçin aşakdaky mysallary görkezmek bolar:

Sallançak bilen baglanyşykly leksika: sallançagyň bagy (sallançak bagy), sallançagyň ýüpi (sallançak ýüpi), sallançagyň agajy (sallançak

agajy), sallaňçagyň dogajygy (sallaňçak dogajygy), sallaňçak keçesi, sallaňçak kilimi, sallaňçak palasy...

Sallaňçak bilen baglanyşykly işlikler:

sallaňçagyň ýüpüni çekmek, sallaňçagyň bagyny çekmek, sallaňçagyň agajyny goýmak, sallaňçaga salmak, sallaňçaga goýmak, sallaňçagy gurnamak, sallaňçagy üwremek, sallaňçagy çözmek, aallaňçakda ýatyrmak, sallaňçakda ýerleşdirmek, sallaňçakdan almak, sallaňçakdan düşürmek, sallaňçakdan çykarmak....

Çagany hüwdülemek bilen baglanyşykly işlikler: hüwdi aýtmak, hüwwälemek, hüwdülemek, allalamak, allan-allan etmek, allay-allay etmek...

Çaganyň hereketi bilen baglanyşykly işlikler: emedeklemek, emeklemek, süýşmek, süýşeneklemek, gozganmak, müňzemek, omzamak, depirjiklemek, turmak, turdy-turdy bolmak, durmak, durdy-durdy bolmak, ýöremek, ýörjen-ýörjen bolmak, ädim ätmek, ädim atmak, ätmek...

Sözköki bilen meşgullanýan alymlara ýatlatma häsiýetli käbir maslahaty hödürlemekligi ýerlikli hasapladyk:

1.Türgen, türgenleşme, türgenleşik ýaly sözleriň kökünüň çagalyk döwründe köp ulanylýan “turdy-turdy” (turgan) / “durdy-durdy” (durgan) sözleri bilen deňeşdirilmegi belki geljek üçin peýdaly bolup biler.

2.Türk dilinde “ýörük” / “ýürük” (türkmençesi ýüwrük) diýen sözler bar. Bu sözler hemişe hereketde bolýan, göçer-gonarlyk edýänler ilat üçin ulanylypdyr. Bularyň hem esasy köki “ýöremekden” (ýörjen-ýörjenden) gözlenilse, ýerlikli bolar. Şeýle deňeşdirmelere köp nusgalary görkezip bolar, bu geljekde edilmeli işleriň hataryna degişlidir.

Netije ýerine... Sallaňçak we sallaňçakdaky çaga bilen baglanyşykly hereketleriň nähili görnüşleriniň bolup biljekdigi baradaky soraga anyk hem-de doly jogap bermek üçin öňi bilen dürli ugurlar boýunça

hünärmenlerden ybarat bolan ýörite bir topar düzülmeli. Bu topara çaga doktory-da, eneke-de, pedagog-da, türgen-de, dilçidir edebiýatçy-da ... gatnaşmalydyr. Esasanam, “lalyň gepine düşýän” – ene-de, “sözlere syntgy berýän” – ata-da bu toparyň başynda orun almalydyr. Halka, köpçülige degişli hereket bilelikde öwrenilse, dogry netije berer...

Berdi Saryýew, *Ankara uniwersitetiniň türkmen dili mugallymy*